

SPREKEND

Joke Middag over jongerenpastoraat:
‘We moeten de jeugd voorleven wat geloven is’

Gertjan Bijzet

‘Altijd die regeltjes!’ – ‘Pfff... Ze weten niet eens hoe ik heet!’ – ‘De kerk? Ach, daar heb je niets aan!’ Zomaar een paar uitspraken van enkele christenjongeren. In tal van kerkelijke gemeenten in Nederland integreert de jeugd moeilijk. Jongeren vormen vaak een geïsoleerde club, waarmee moeilijk contact te leggen valt. Sterker nog, een groep die vatbaar lijkt voor ‘mehobbelen’ en afdwalen. Toch moet je je door deze laag van uiterlijke schijn niet laten afschrikken of beïnvloeden, ontdekte Joke Middag, woonachtig in Hardenberg-Baalder.

Vorig jaar deed Joke, in het kader van haar studie Godsdienst Pastoraal Werk, onderzoek naar de plaats die jongeren zouden moeten hebben in hun gemeente. Van een ideale situatie is vaak geen sprake, constateert ze. Haar onderzoek leverde een lijvige scriptie met de titel *Hart voor jongeren* op. ‘Eigenlijk is het een onderzoeksrapport,’ corrigeert Joke mij. De scriptie draagt als ondertitel: ‘De zoektocht van jongeren naar het geheim van het geloof’. Een zin die volgens Joke precies weergeeft hoe kerkjongeren denken: ‘Ze associëren geloven heel snel met het naleven van allerlei regeltjes. Onderwijl zijn ze op zoek naar de meerwaarde van het geloof, maar dat is voor hen een mysterie. Een geheim.’

Aan het werk in de kerk

Het was de slogan *Aan het werk in de kerk* die Joke over de streep trok om de nieuwe deeltijdopleiding Kerkelijk Werk te gaan doen. Joke: ‘Ik zag de kreet in een advertentie van de GH, bedoeld om studenten te werven voor deze opleiding. De advertentie sprak mij enorm aan! Ik deed van alles in mijn eigen gemeente: van het leiden van jeugdverenigingen tot de commissie gemeenteopbouw. En ik meende dat ik van deze studie veel zou kunnen leren.’ Haar hoop werd bewaarheid, want inmiddels, vier jaar later, komt ze tot de slotsom: ‘Het is me geen moment tegengevallen!’

Vorig jaar moest Joke een soort afstudeerstage doen. Diverse kerken hadden zich aangemeld met een project. Ze vertelt: ‘Toen ik de map met projectaanvragen doorbladerde, kwam ik ook het verzoek van mijn eigen gemeente, Hardenberg-Baalder, tegen. De kerkenraad zocht iemand om onderzoek te doen naar jongerenpastoraat. Ik had op dat moment nog het plan om onderzoek te gaan doen naar de methode van catechisatie geven, maar dit project leek mij erg leuk. Toch heb ik even getwijfeld. Was het verstandig om juist in mijn eigen gemeente zo’n afstudeerproject te doen...?’

Boeiende gesprekken

Niettemin had ze vanuit haar ervaringen als catecheet onmiddellijk een goed gevoel bij dit project. Het besef dat er in haar eigen gemeente veel werk lag op het terrein van jongerenpastoraat, gaf de doorslag. Joke: ‘Eén van de eerste opmerkingen die je tijdens een catechisatieles te horen krijgt, is: ‘De gemeente? Oh, daar heb je niets aan...’ Zo’n opmerking laat heel duidelijk zien hoe de jeugd de kerk ervaart. Maar als je vervolgens aan de jongeren vraagt welke stap gemeenteleden moeten zetten om wél contact met hen te krijgen, dan is het antwoord: ‘Dat ze ons groeten en onze naam kennen.’ Meer niet, dat is toch opvallend? Zo simpel is het dus!’

Als onderdeel van haar onderzoek, interviewde Joke verschillende jongeren uit haar gemeente. Het werden boeiende gesprekken, maar de uitkomsten verrasten haar niet. Ze constateert dat het vaak de ouderen zijn die de jeugd isoleren. Ook zijzelf trapte ooit bijna in die valkuil: 'Toen ik begon met catechisatie geven, dacht ik dat ik het met mijn jarenlange ervaring als leidster van jv's wel moest kunnen doen. Dat bleek tegen te vallen. Als catecheet voel je heel sterk de druk dat je iets móét overbrengen. Daar ben je in het begin enorm op gefocust. Dat heeft onder meer te maken met verwachtingen vanuit de gemeente. Van verschillende kanten hoor je: het moet zus, of het moet zo. Aan die verwachtingen probeer je te voldoen, maar inmiddels doe ik het op mijn eigen manier.'

Luisteren is daarbij een belangrijk aspect, laat Joke weten. 'Ik probeer dicht bij de jongeren te staan, door naar hen te luisteren. Mij open te stellen voor hun vragen, want jongeren hebben enorm veel vragen. De grote vraag die steeds terugkomt, is: wat is geloven nu eigenlijk? En wat je ook vaak hoort is: Als God écht bestaat, waarom staat Hij dan toe dat...'

In feite moet je bij jongeren van voren af aan beginnen, onderkent Joke. 'Want ze ervaren het geloof niet als een relatie met God. Al zijn ze met de kinderbijbel opgegroeid, hebben ze gereformeerd onderwijs ontvangen en gaan ze trouw naar vereniging; het belangrijkste van het geloof is bij hen dus niet overgekomen...'

Naleven van regeltjes

'Zodoende moet je bij achttienjarigen wéér beginnen met de vraag: Wie is God? En uitleggen wat het betekent dat God onze Vader wil zijn.' Volgens Joke lijkt het erop alsof de geloofsopvoeding ergens stagneert. 'Als je met kerkjongeren praat, zijn ze vaak heel positief over hun kinderjaren: de gereformeerde basisschool, het voorlezen uit de kinderbijbel en het gebedje. Dat is opvallend. Maar in de beleving van de jeugd is er geen vervolg. Op een gegeven moment komen er tal van vragen, maar dan is er niemand die de antwoorden geeft.' Een logisch proces, weet Joke: 'Ieder kind komt in de leeftijd dat hij afstand gaat nemen van zijn ouders. Vanaf dat moment is er vaak geen contact meer mogelijk. Ook over het geloof wordt dan niet of nauwelijks meer gepraat. Jongeren vinden dat jammer, geven ze aan. Want ze willen juist aan hun ouders kunnen zien en merken wat het geloof voor hen betekent. Maar omdat ze daarvan weinig merken, krijgen ze de indruk dat de geloofsbeleving van hun ouders erg privé is.'

In deze fase moeten er in de gemeente andere mensen zijn die het gesprek met jongeren, óók over het geloof, overnemen. Maar dan moet je de jeugd wel kennen. Hier gaat het fout, concludeert Joke. Ze geeft een voorbeeld: 'Neem het huisbezoek. Ouderlingen kennen de jongeren vaak niet eens bij naam en de jeugd ergert zich aan allerlei standaardvragen, zo van: Hoe gaat het op school en op catechisatie?' Ze ervaren dit als een gebrek aan persoonlijke interesse, aldus Joke, en een gesprek komt nauwelijks op gang. Desondanks merkte zij in haar interviews dat er allerlei verhalen loskomen wanneer je jongeren de ruimte geeft om te praten en hun verhaal te doen. 'Ik heb hele ontroerende en mooie dingen gehoord.'

Geest aan het werk

Als het gaat om geloofsopvoeding, is de gemeente erg belangrijk voor jongeren, stelt Joke. 'Want in de gemeente leren jongeren wat geloven is. Maar dan moet er eerst meer contact komen tussen jong en oud. En dat is niet eenvoudig, want van de ouderen hoor je dan: Dat is mooi gezegd, maar hoe moet dat dan? De jeugd komt niet eens op de wijkavonden. Dát zien ouderen dus als het moment om contact te leggen. Terwijl jongeren het allereerst belangrijk vinden dat ouderen hun naam weten, hen groeten en interesse tonen. Acceptatie is ook erg belangrijk. Ouderen moeten niet direct met allerlei vooroordelen over 'de jeugd' komen, maar hen accepteren zoals ze zijn.'

Volgens Joke zouden gemeenten hiermee moeten beginnen: met deze basisprincipes. Ze is ervan overtuigd dat de Geest dan vanzelf aan het werk gaat. ‘Zoals het nu gaat, werken we de Geest vaak tegen. Daarmee bedoel ik: we leggen zoveel nadruk op allerlei (rand)zaken, dat we vergeten de jongeren voor te leven wat geloven is. Ik zei al eerder dat jongeren op zoek zijn naar het geheim van het geloof. En dat zouden ze, als het goed is, in de kerk moeten ontdekken. Dus daarmee moeten we aan de slag – we moeten gericht bezig zijn. Niet denken: het komt vanzelf. Dus leer maar goed je catechismus uit je hoofd, daar heb je later profijt van. Nee, zo werkt het niet. Het komt niet vanzelf.’

Vallen en opstaan

En verwacht niet teveel van de jeugd, waarschuwt ze: ‘We moeten niet direct verlangen dat jongeren al net zo ver zijn als wij. De jeugd moet nog een proces door van vallen en opstaan. Van antwoorden vinden. Wij als volwassenen moeten hen daarbij helpen door zichtbaar te maken wat geloven betekent.’ Ouders trappen nog wel eens in de strik de boodschap perfect te willen brengen, zodat er geen vragen overblijven, weet Joke. ‘Dan gaat het opvoedkundige petje op, maar... dan maken we vaak geen contact!’

Daarentegen ervaart Joke bij jongeren een enorm gevoel voor puurheid, echtheid en sfeer. Kortom, ze hebben heel snel door of iets echt is, of onecht. ‘Dat heeft God prachtig gemaakt. Maar het werkt alleen wanneer wij ons daarvoor openstellen. Jongeren roepen heel snel: Je begrijpt me toch niet. En daar stopt de communicatie. Dat komt omdat wij het luisteren verleerd zijn door al onze vooroordelen. En door het idee dat we de jeugd op het rechte pad moeten zien te houden. Ouderen klagen snel dat jongeren niets willen. Mijn antwoord daarop is: Daar hebben we het dan zelf naar gemaakt. Want jongeren hebben écht wel de bereidheid zich te geven.’

Leerpunten

Tot slot stelde ik Joke de vraag: wat kunnen kerken met jouw scriptie? Ze vat het zo samen:

1. ‘Leren wie jongeren zijn en hoe jongeren denken.’
2. ‘Leren dat het de taak van de gemeente is om jongeren te begeleiden in hun zoektocht naar het geloof.’